

ІНТЕРВ'Ю – №5 (13.5.2022)

Як знаєте, мета мого дослідження – збагнути складові професіоналізму українського вчителя початкових класів за часів української незалежності та сучасної реформи системи освіти в Україні.

Нагадую ключові дослідницькі питання, які стосуються цієї мети --

-Що сприяє Вашому професійному процвітанні?

-Що йому заважає?

-Яка роль і цінність постійного професійного розвитку у Вашому процвітанні?

-Які у Вас перспективи щодо Вашої власної кар'єри?

-Яке Ваше бачення про майбутність навчання та освіти в Україні?

Беручи до уваги ці міркування, дозвольте мені поставити Вам запитання щодо Вашої глибоко продуманої та креативної «річки досвіду», а також про зображення та відеозаписи, якими Ви так люб'язно поділилися зі мною.

Історія Вашого багатого професійного життя глибоко зворушує і змушує задуматися. Вона говорить про якості наполегливості та стійкості (persistence and resilience) у професійній кар'єрі.

1. Чи вважаєте Ви, що ці якості сьогодні ще важливіші? І чи вважаєте, що ці якості поділяють переважна більшість українських вчителів?

Наразі наполегливість і стійкість важливі в роботі кожного вчителя НУШ. Виклики освітньої реформи вимагають оновлення та розвитку професійних компетентностей, зміни у підходах до викладання предметів. Останні 5 років маю можливість координувати роботу близько 100 вчителів початкових класів міста та спостерігати за їх діяльністю. Можу зробити висновок про позитивне ставлення до реформи, до прийняття змін в освітній діяльності у більшості з них. Слабкою стороною є нові підходи до викладання та процес оцінювання учнів. Є педагоги, що продовжують використовувати радянські методи та йдуть на поступки батькам, виставляючи дітям бали (приховано). Вважаю, що проблема в розумінні планування оцінювання та у використанні технік оцінювання. Радую те, що більшість вчителів вже працює по-новому, вчиться, розвивається та досягає нового рівня в педагогічній майстерності. Отже, бажання опановувати нові підходи, технології є результатом рухатись далі. Доказом є сформовані навички, які вчителі демонструють під час обміну досвідом.

2. Як змінився характер (атмосфера, вимоги) у Ваших класних умовах протягом Вашої педагогічної кар'єри дотепер?

В нашому регіоні вчителі звикли конкурувати між собою. З перших років діяльності від адміністрації чула порівняльну характеристику результатів роботи молодого вчителя з більш досвідченим. Це дуже ображало, іноді виникало бажання покинути вчителювання. Але підтримка більшості педагогів колективу школи надавала віри в

те, що через деякий час, я буду не гірше інших. Хотілося стати вчителем, до якого батьки захочуть привести дітей вчитися. Наразі, можу сказати, що я вже досвідчений педагог, маю авторитет серед колег, батьків, адміністрації. Це вимагає бути компетентним. В звіті про роботу вчителів зараз озвучуються тільки результати, які порівнюються з минулим роком. До вчителів, особливо початкової школи, адміністрація ставиться з обережністю та підтримкою, бо нам сьогодні найважче.

3. Як змінилося ставлення до вивчення української мови за той час, коли Ви вчителюєте?

Донецька область в основному російськомовний регіон, але скільки себе пам'ятаю, завжди говорили, що ми українці, живемо в Україні, вивчали історію України та дотримувались українських традицій. Коли була школяркою (1980-1990), то батькам давали можливість вибирати, хоче дитина вивчати українську мову чи відмовляється. В моєму класі серед 43 учнів тільки 2 не відвідували уроки української мови. За період вчителювання, коли вивчення рідної мови стало обов'язковим, супротиву серед батьків не було. Згодом стали відкриватися класи з повним навчанням на українській мові. Охочих віддати дітей в такий клас з кожним роком ставало більше. Але я, вважаю, що тут ключову роль зіграв сам вчитель, який набирал учнів. Для більшості батьків є важливим досвід, характер і досягнення вчителя. Сьогодні в нашому місті всі школи перейшли на навчання на рідній мові. Батьки прийняли це з розумінням. Хоча в інших містах у школах є уроки російської мови. Думаю, на таке рішення вплинуло те, що моє місто знаходиться на лінії розмежування. За останніх подій, гадаю, питання про вивчення російської мови буде неактуальним. Хоча, вважаю, на бажання знати різні мови, не мають впливати вчинки та дії людей.

4. Які зміни відбулися в практиці оцінювання протягом Вашої педагогічної кар'єри і як Ви ставитеся до цих змін? Наскільки Ви відчували готовність до їх реалізації?

З перших днів вчителювання було оцінювання за шкалою від 1 до 5. Зі зміною програми ввели 12-тибальне оцінювання. Вчителі опановували 12 критеріїв оцінювання та 4 рівні досягнення учнів. Подумки прирівнювали їх до 5-ти бальної системи. З реформою НУШ пріоритетним стало формувальне оцінювання. Цей процес оцінювання викликає у вчителів більші труднощі, ніж попередній. Бо з радянських часів нас вчили оцінювати, порівнювати, а не цінувати. Опанування нових технік оцінювання – це питання часу і бажання вчителя змінити культуру оцінювання в класі.

5. Зараз, Ви працюєте в сільській чи в міській школі? А в минулому? Які відмінності Ви відчували, якщо такі були?

Я працюю 29 років в одному закладі. За цей час школа змінила три назви у зв'язку з оптимізацією навчальних закладів. Почала працювати в загальноосвітній школі-інтернаті для соціально незахищених верств населення, далі заклад називався

загальноосвітня школа № 8, сьогодні – філія № 2 Опорного закладу. Можу сказати, що зміна назви закладу ніяк не вплинула на мою вчительську роботу, роль вчителя залишається незмінною.

6. Чи у Вас інклюзивний клас (напр., діти з аутизмом)? Чи відчуваєтеся підготовленими та підтриманими у забезпеченні відповідного навчального середовища для таких учнів?

Ні, у мене не інклюзивний клас. Хоча діти з особливими освітніми потребами присутні в кожному випуску. Вчила дівчину, у якої одне око бачило 30%, а іншим вона зовсім не бачила, хлопця, який мав туговухість, багато дітей з затримкою психічного розвитку. Сьогодні в моєму класі навчається хлопець з ДЦП та дівчина з вадами зору. Майже в кожному класі нашої школи навчаються діти з інвалідністю, але класи не забезпечені відповідним навчальним середовищем для таких учнів.

7. Які можливості мали Ви і чи маєте Ви їх зараз для партнерства чи співпраці з іншими вчителями у Вашій школі, у Вашому регіоні чи навіть з інших частин України?

Вчителі нашої школи вміють працювати в команді тільки для шкільних, міських або обласних заходів. Для щоденної роботи партнерство майже відсутнє. В нашому закладі я і вчителька англійської мови – перші педагоги, які не конкурують, а співпрацюють. Разом з нею ми інтегруємо уроки в процесі навчання, а ще є організаторами шкільного єврохабу, втілюємо різні ідеї – це подобається дітям, а батьки нас підтримують. Ділимося досвідом не тільки в місті, а проводимо майстер-класи на базі Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. До співпраці з іншими колегами відкриті завжди. Шукаємо різні можливості та пробуємо, отримуємо новий цікавий досвід.

8. А як, щодо будь-яких проєктів із зовнішніми (європейськими чи іншими) організаціями?

Остання ідея, яку почали втілювати з вчителькою англійської мови – це участь у міжнародному проєкті гри “Myster skype”. Мої третьокласники познайомились з учнями 4 класу із м. Ніньбінь (В’єтнам). Планували продовжити і підключити учнів 7 класу (діти вже підготували питання для зустрічі), але поки ця робота припинилась із-за складної ситуації. Наразі зберегти життя – це в пріоритеті.

9. Що для Вас означає бути вчителем-новатором? Які сфери сьогодні найбільше потребують інновацій в українській освіті?

В Україні через війну повністю зруйновано дотепер 102 заклади освіти, а понад 1400 – зазнали пошкоджень.

На 14.04.2022 за словами очільника Донецької області тільки в нашому регіоні було 120 зруйнованих шкіл, 103 дитячі садки та 37 закладів вищої освіти. Зараз, коли я пишу свою відповідь, ці цифри вже збільшились. Заклад, в якому я працюю теж зазнав uszkodжень. Це жахливо.

Поняття вчитель-новатор для мене сьогодні це той, хто не буде рухатись назад, а шукатиме натхнення і сили, щоб продовжити втілення ідей Нової української школи. На мою думку, зміни в собі для зміни процесу навчання є інновацією в українській освіті сьогодні.

10. На Вашу думку, що це означає для майбутнього освіти в Україні?

Якщо ми змінимо культуру оцінювання в класі, в школі (а я вірю в це), то нам вдасться змінити філософію оцінювання в розумінні українців. Довіра батьків до вчителів зросте, а своїх дітей вони вже будуть не оцінювати, а цінувати. На мою думку, це будуть українці, які виростуть на цінностях в прямому значенні цього слова.

11. Чи вважаєте Ви, що Ваша роль, як професійної вчительки, полягає в тому, щоб сприяти розвитку національної ідентичності у Ваших учнів? А почуття європейського громадянства?

Освітня реформа змінює не тільки підходи в навчанні, а докорінно змінює ставлення до дитини, вчителі орієнтуються на потреби учня в освітньому процесі. Підтримую думку Лілії Гриневич, що в процесі навчання у школі дитина розвивається як особистість, починає формуватись її громадянська позиція та моральні якості. Як вчителька, я не тільки вибудовую освітню траєкторію кожного учня, а виховую патріотизм і національну свідомість. Знаю, що Державний стандарт Нової української школи ґрунтується на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя», тому вже сьогодні ми почали будувати європейське суспільство та формуємо в учнів життєві компетентності.

АВЕНТИЧНІСТЬ І ДОВІРА

У професійному середовищі, бути автентичним або самим собою може допомогти налагодити відкриті та чесні робочі відносини, оскільки вияв автентичності та прозорості допомагає людині видаватися справжньою та надійною. Однак, бувають випадки, коли Ви можете відчувати себе змушеною дотримуватися культурних або організаційних норм на робочому місці, які не відповідають Вашим особистим цінностям.

12. Як би Ви охарактеризували професійну культуру свого сучасного робочого місця? Чи маєте Ви можливості для самовираження, співпраці з колегами та прийняття незалежних рішень?

Завдяки своїй компетентності я маю можливості для самовираження, співпраці з колегами та іноді можу приймати незалежні рішення. Але за частую все треба

узгоджувати з адміністрацією. Наразі я не відчуваю себе 100% захищеною на робочому місці. В деяких ситуаціях вимушена дотримуватись культурних і організаційних норм, шукати компроміс для владнання ситуацій з батьками або з адміністрацією.

13. Чи відчуваєте Ви, що між Вашою робочою та особистою ідентичністю є розрив? Якщо так, то в чому полягає невідповідність? Що, на Вашу думку, могло б допомогти виправити це?

Ні, я не відчуваю розриву між особистою та робочою ідентичністю.

14. Чи є у Вас регулярні можливості поміркувати про свою професійну практику? Якщо так, то чим це корисно? Якщо ні, то чому б ні?

Так, я маю корисні для професійного розвитку підписки в соціальних мережах (Вайбер, Facebook, Telegram) та отримую різні пропозиції для участі в конкурсах, проектах від громадських, недержавних та державних організацій. Це мені до вподоби!

ІДЕНТИЧНІСТЬ, ПРОФЕСІЙНА СВОБОДА, АВТОНОМІЯ

Реформа, це слово, яке часто лунає в коридорах неоліберальних навчальних закладів.

15. Яким чином реформа освіти в Україні вплинула на Вашу педагогічну практику? На вчительську професію в Україні взагалі? (*НУШ*)

Освітні реформи, що відбувались в Україні до 2018 року, на мій погляд, не змінювали докорінно освітній процес. Вчителі отримували лише більше рекомендацій та обмежень щодо педагогічної діяльності. Тому мої перші відчуття від реформи Нової української школи викликали здивування і радість. Невже щось зміниться? Це буде реально? Нарешті!

Нова українська школа – це новий поступ для професійного зростання педагога, це новий цікавий досвід і нові можливості для вчителів навчитись визначати та збалансовувати свої сильні і слабкі сторони.

16. Чи існують можливості вносити Ваші власні пропозиції в обговорення щодо освітньої політики?

Цитую: «Незалежний учитель – це волонтер, який прагне змінити світ не лише за гроші» (коментар фіналіста Global Teacher Prize Ukraine 2021) –

17. Ви згодні? Будь ласка, поясніть.

Так, сьогодні в Україні вже є така практика, що Міністерство освіти і науки пропонує для громадського обговорення важливі проекти наказів, в яких кожний педагог має можливість взяти участь та висловити свою пропозицію, вплинути на прийняття рішень.

ВЧИТЕЛІ та ОСВІТА

18. Наскільки ефективною була Ваша педагогічна підготовка (освіта) у збалансуванні Ваших міркувань про теорії навчання та навчальні цілі з Вашими власними бажаннями, потребами та баченням, як професійна вчителька?

У червні 2021 року в Україні почала діяти нова національна платформа можливостей професійного розвитку вчителів у відкритому доступі під назвою «EdWay». У листопаді 2021 року в Україні мали ще запустити міжнародну платформу для обміну матеріалами між вчителями під назвою «Eduki».

15. Яку важливість Ви надаєте цим розробкам?

Перед початком навчального року 2021-2022 МОН України повідомило кожне управління освіти та кожний заклад про початок роботи нової національної платформи

В Україні є як платні, так і безкоштовні платформи для поширення та обміну досвідом, методичними розробками, для підвищення курсової перепідготовки. Кожна з них видає вчителю сертифікат за пройдений курс чи додані власні методичні матеріали. Поява національної платформи «EdWay» та міжнародної платформи «Eduki» на часі, бо тепер в українських вчителів є альтернатива і нові можливості. Це сучасно, інноваційно, корисно! Від «Eduki» я особисто на email отримала запрошення додати методичні матеріали. Класно те, що ця платформа міжнародна, тобто вона розширює межі обміну матеріалами між педагогами різних країн та ще дає можливість за свою творчість отримати грошову винагороду. Вважаю, це мотиваційно!

ПОЛІТИЧНІ/СТРУКТУРНІ ФАКТОРИ

29 липня 2020 року Уряд України ухвалив постанову № 672 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних працівників», якою затверджено Положення про центри підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

19. Чи сприяють ці центри Вашому професійному процвітання? Будь ласка, поясніть.

Це питання серйозне. Воно пов'язано з питанням децентралізації влади на місцях. В нашому місті питання з Центром професійного розвитку педагогічних працівників до кінця не вирішено. Але така структурна одиниця у нас працює при міському управлінні освіти. Консультанти надають професійну допомогу і підтримку педагогам міста, узагальнюють і поширюють інформацію про нові можливості для розвитку педагогів. Останні 2 роки, крім вчителювання, я виконую функції консультанта. Вважаю, що це теж один із важливих кроків освітньої реформи, який демонструє зовсім новий напрямок діяльності.

У вересні 2021 року Уряд України ухвалив закон, який врегульовує питання кваліфікаційних категорій та педагогічних звань педагогічних працівників.

20. Чи має таке законодавство позитивний, негативний чи жоден особливий вплив на Ваше відчуття професійного росту та процвітання?

Поки абсолютно не відчула ніякого впливу на мій професійний розвиток.

ВПЛИВ ПЕРЕХОДУ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО/ОНЛАЙН НАВЧАННЯ НА ВЧИТЕЛІВ

21. Прокоментуйте -

*«Всеукраїнська школа онлайн – це приклад згуртованості дорослих навколо дітей»,
– Олена Зеленська*

Це серйозна підтримка державою учнів, вчителів і батьків. Платформа з'явилась вчасно за викликом всіх учасників освітнього процесу і є актуальною не тільки під час дистанційного навчання.

22. Чи є у Вас достатньо часу на підготовку уроків і для взаємодії з учнями? Для професійного розвитку? А також для Вашого життя поза вчителюванням -- з часу пандемії? Після російського вторгнення?

Вчителювання – це моя робота, родина – це любов, розуміння, підтримка, відпочинок. Все разом – це життя.

Під час пандемії навчились працювати дистанційно. Труднощі були і є з наявністю пристроїв. Завдання готувала в різних форматах: текстовому, електронному. Під час російського вторгнення баланс життя порушився.

Останні 8 років я, як і інші, «звикала» до незрозумілих вибухів, пострілів. Всі, хто живе на лінії розмежування адаптувались до такого життя. Коли почалось вторгнення, я, навіть, не відразу зрозуміла що відбувається. Сила вибухів і безперервність, повідомлення від колег, знайомих з різних куточків України, різних освітніх і офіційних спільнот «розкрили» очі на події. Якщо на початку це можна було витримати, то зараз психіка настільки травмована, це просто жах.

До уроків готувалась, бо знала, діти чекають зустрічі і моєї підтримки, просто побачити, що живі і поділитися будь-якою інформацією. Останні зустрічі починались з повідомлень, хто скільки уламків від снарядів знайшов у себе на подвір'ї, та де на вулиці залишилась вирва, куди попало. Від таких повідомлень було страшно, іноді, не знала, що відповідати, бо сама все бачила і чула.

Займатись професійним розвитком в такий час для мене є нездоланим викликом. Налаштуватись на творчий процес дуже важко, просто неможливо. Мозок відмовляється, щось придумувати, крім, де сховатись, щоб вижити.

З полегшенням можу сказати, що навчальний рік завершили. І діти, і я можемо видихнути, що уроки позаду. Тепер вони мені надсилають свої малюнки, фото, спостереження, голосові повідомлення, те, чим вони захоплюються, відволікаються і чекають від мене фідбек.

Більша частина родин з класу евакуювались.

Під час пандемії можна було планувати, мріяти. Наразі, про життя поза вчителюванням у мене ідей немає, крім однієї, вижити.

ІНШІ ЗАУВАГИ/КОМЕНТАРІ

23. Як Ви ставитеся до запровадження викладання та вивчення англійської мови в Україні?

Дуже позитивно.

24. про шкільний доступ до Інтернету та цифрових технологій для освіти

Позитивно, але під контролем чи обмежено.

25. про підвищення заробітної плати, нові стимули (стипендії, нагороди, наприклад Global Teacher Prize Ukraine)

Позитивно!!!

МЕТОДИ ЦЬОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

26. Чи у Вас є попередній досвід із використання будь-яких візуальних методів для викладання чи навчання?

Тільки в ролі консультанта та тренера.

27. Наскільки корисними були методи, використані для виконання Ваших дослідницьких завдань у цьому дослідженні, щоб допомогти Вам передати свої ідеї та досвід? Чи відчували Ви якісь труднощі?

Дослідження свого професійного розвитку було новим усвідомленням власної педагогічної діяльності. Робота інноваційна, змістовна, цікава.

Труднощі мала тільки в психологічному налаштуванні.

28. Чи могли б Ви використовувати ці інструменти з Вашими учнями? Або в колах професійного розвитку?

Звичайно, так! І з дорослими, і з учнями така робота буде змістовною. Сподіваюсь цю ідею продемонструвати в наступному році колегам. Які буду мати результати, повідомлю.